

Âişe
İsmet
Teymur

ta dair olan bu Arapça eserinde kullandığı üslûp bazı edebiyatçılar tarafından makâmat dili diye övülmüştür (Kahire 1305). 4. *Mir'âtü't-te'emmül fi'l-umûr*. İctimaî ve ahlâkî konuları ele aldığı bu Arapça kitap da Kahire'de basılmıştır (1310). 5. *Lâ taslûhu'l-â'îlât illâ bi-terbiyeti'l-benât*. İdeal bir neslin ancak kültürlü ve bilgili anneler tarafından yetiştirilebileceği konusunu işleyen Arapça bir eserdir (Kahire 1306).

BİBLİYOGRAFYA :

Serkîs, *Mu'cem*, II, 1256-1258; Ânise Mey (Mari Ziyâde), *Şâ'iretü't-tal'â' Âişe Teymûr*, Kahire 1956; C. Zeydan, *Âdâb* (Dayf), IV, 224; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ'*, Beyrut 1404/1984, III, 162-179; a.mlf., *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, V, 55-56; Akkâd, *A'lâmü's-şif'r*, Beyrut 1970, s. 347-351; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), III, 240.

FUAT GÜNEL

ÂİŞE el-MENNÜBİYYE

(عائشة المنوية)

Âişe bint İmrân

b. Süleymân el-Mennübiyye
(ö. 655/1257 [?])

Seyyide diye tanınan Tunuslu
bir kadın sūfi.

Tunus şehrinin 8 km. batısındaki Mennûbe köyünde doğdu. Yaşadığı devirde Tunus'a hâkim olan Hafsî hânedanı ve Mennûbe köyü hakkında bilgi veren kaynaklar, Seyyide Âişe'den bahsetmezler. Mennûbe Camii imamının kaleme aldığı menâkıb mecmuasından faydalanılarak hayatı hakkında küçük bir menkıbevi eser yazılmıştır. Bu esere göre, Âişe'nin daha çocuk denilecek yaşlarda tasavvufa yatkın olduğu görülmüş, sonraları mânevî hayatı gelişip zenginleşerek kendisinden kerametler zuhûr etmeye başlamıştır. Ailesi tarafından amcasının oğlu ile evlendirilmek istendiğinde zâhi-

dâne bir tavırla bu evliliğe karşı çıkmış, Tunus'a kaçarak Bâbülgürçânî dışındaki bir kervansarayına sığınmış, eliyle eğirdiği ve dokuduğu yünle geçinmiştir. Ebû Hasan eş-Şazeli'ye intisap eden Mennübiyye'nin kendisi için hiçbir şey biriktirmeyip elindeki fakirlere dağıttığı, yanındaki bir dirhemi bağışlamadan yattığında, "Bugün kulluğumuz noksan"dır" dediği nakledilmektedir. Halk arasında evliya olarak tanınan Âişe el-Mennübiyye yetmiş altı yaşlarında iken 16 Şevval 653 (18 Kasım 1255) veya 21 Receb 655'te (4 Ağustos 1257), rivayete göre, "Allah şüphesiz takvâ sahipleriyle ve iyilik yapanlarla beraberdir" (en-Nahl 16/128) âyetini okurken vefat etmiş ve Bâbülgürçânî'deki Makberetüşşeref Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Hâtirasına aşırı derecede bağlı olanlardan biri, XX. yüzyıl başlarında, Mennübiyye'nin mezarının kendisine mâlum olduğunu söyleyerek kabri üzerine ahşap bir türbe yaptırmış ve burası Tunuslu kadınların ziyaret yeri olmuştur. Seyyide Âişe'nin ailesinden ayrıldıktan sonra sığındığı ve ömrünü geçirdiği kervansarayın çevresine zamanla bir mescid, misafir odaları, birkaç ev ve dükkân inşa edilmiş ve burada küçük bir tekke meydana gelmiştir. Seyyide Âişe'nin doğduğu ev, Hüseyinler'den Muhammed es-Sâdık Bey devrinde (1859-1882) kutsal sayılan bir yer olmuş, zâviyesi, özel daireleri ve tarikat âyinlerinin topluca yapıldığı üstü kapalı bir avlu ile tam bir tekkeye dönüşmüştür. Adı geçen binalar bugün harabe halindedir.

Küçük yaşlarda Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlediği, hayatı boyunca 1520 hatim yaptığı söylenen ve "Kalp iştirak etmedikçe yalnızca dille yapılan zikirde hayır yoktur" diyen Seyyide Âişe hakkında halk arasında dolaşan pek çok menkıbe vardır. Tunus'ta kızlara Seyyide ve Âişe, erkeklere de Mennübî isminin yaygın olarak verilmesi, onun yaşayan şöhretinden kaynaklanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed el-Bâcî el-Mes'ûdî, *el-Hulâsatu'n-nakıyye fi'ümera' i lfrıkiyye*, Tunus 1323/1905, s. 64; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ'*, Beyrut 1404/1984, III, 183-184; H. H. Abdüvehhâb, *eş-Şehîrâtü't-Tânisiyyât*, Tunus 1353/1934, s. 74; a.mlf., "Mennübiyye", *İA*, VII, 720-721; a.mlf., "Âişha al-Mannübiyya", *EI*² (İng.), I, 308-309.

İRFAN GÜNDÜZ

ÂİŞE bint MUHAMMED

(عائشة بنت محمد)

Ümmü Muhammed Âişe bint Muhammed
b. Abdilhâdî el-Makdisiyye
(ö. 816/1413)

Sekizinci hicri asrın tanınmış
hadis âlimi.

723'te (1323) Dimaşk'ta doğdu. Henüz dört yaşlarında iken Ahmed b. Ebû Tâlib el-Haccâr'dan *Şahîh-i Buḥârî*'yi, daha sonra Şerefeddin Abdullah b. Hasan'dan *Şahîh-i Müslim*'i dinleyerek hadis tahsil etmeye başladı. Babasından ve ayrıca devrinin meşhur âlimi Ebû Bekir er-Râzî'den İbn Hişâm'ın *es-Sîre*'si ile Dârimî'nin *es-Sünen*'i gibi bazı önemli kitapları okuyarak icâzet aldı. Tahsilini tamamladıktan sonra bütün vaktini hadis okutmaya ve icâzetini aldığı kitapları rivayet etmeye ayırdı. İbn Hacer el-Askalânî kendisinden *Şahîh-i Buḥârî* başta olmak üzere birkaç kitap okumuştur.

Âişe bint Muhammed, *Şahîh-i Buḥârî*'nin rivayet tariklerini kendisinde toplamış olan Hâfız el-Haccâr'dan bu kitabı rivayet edenlerin sonuncusudur. Hanbelî mezhebine mensup olan Âişe Bağdat'ta vefat etti (Rebiülevvel 816/Haziran 1413). İki kardeşi Fâtıma ve Zeyneb de devrinin ileri gelen hadis âlimlerindendi.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hacer, *İnbâ'ü'l-gumr bi-enbâ'ü'l-umr* (nşr. Abdullah b. Ahmed el-Alevî—Muhammed Sâdikuddin el-Ensârî), Haydarâbâd 1396/1976 — Beyrut 1406/1986, VII, 132-133; Seḥâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmî*, XII, 81; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VII, 120-121; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ'*, Dimaşk 1378/1959, III, 187-188.

MÜCTEBA UĞUR

ÂİŞE bint TALHA b. UBEYDULLAH

(عائشة بنت طلحة بن عبيدالله)

Ümmü İmrân Âişe bint
Talha b. Ubeydillâh et-Temîmiyye
(ö. 101/719)

Meşhur kadın tâbi.

Babası aşere-i mübeşşere* den Talha b. Ubeydullah, annesi Hz. Ebû Bekir'in kızı Ümmü Külsüm'dur. Önce Hz. Ebû Bekir'in torunu Abdullah b. Abdurrahman'la evlendi. Bu evlilikten İmrân, Abdurrahman, Ebû Bekir ve Talha adında dört oğlu ve Nefise isminde bir kızı oldu. Kocasının ölümü üzerine Mus'ab b.